

Obsah

Seznam použitých zkratek	15
Úvod	18
1 Anatomie (Z. Nováková)	19
1.1 Obecná stavba stěny trávicí trubice	19
1.2 Dutina ústní, <i>cavitas oris</i>	19
1.2.1 Rty, <i>labia</i>	19
1.2.2 Tváře, <i>buccae</i>	20
1.2.3 Předšíň dutiny ústní, <i>vestibulum oris</i>	20
1.2.4 Vlastní dutina ústní, <i>cavitas oris propria</i>	21
1.2.5 Zuby, <i>dentes</i>	21
1.2.6 Patro, <i>palatum</i>	22
1.2.7 Jazyk, <i>lingua</i>	22
1.2.8 Slinné žlázy, <i>glandulae salivariae</i>	23
1.3 Hltan, <i>pharynx</i>	24
1.4 Jícen, <i>oesophagus</i>	25
1.5 Žaludek, <i>gaster (ventriculus)</i>	26
1.6 Tenké střevo, <i>intestinum tenue</i>	27
1.6.1 Dvanáctník, <i>duodenum</i>	27
1.6.2 Lačník a kyčelník, <i>jejunum a ileum</i>	27
1.7 Tlusté střevo, <i>intestinum crassum</i>	28
1.7.1 Slepé střevo, <i>caecum</i>	29
1.7.2 Tračník, <i>colon</i>	29
1.7.3 Konečník, <i>rectum</i>	30
1.8 Játra a žlučové cesty	30
1.8.1 Játra, <i>hepar</i>	30
1.8.2 Žlučové cesty	30
1.8.3 Žlučník, <i>vesica fellea</i>	32
1.9 Slinivka břišní, <i>pancreas</i>	32
1.10 Pobříšnice, <i>peritoneum</i>	33

2	Funkce trávicího traktu (J. Pokorný)	35
2.1	Trávení	35
2.2	Vstřebávání	35
2.3	Sekrece	36
2.4	Pohyby trávicího traktu	37
2.5	Vylučování	38
2.6	Obrana organismu	39
2.7	Řízení funkcí trávicího traktu	39
2.8	Skladování potravy	40
2.9	Činnost jednotlivých oddílů trávicího traktu	41
3	Vyšetření v gastroenterologii (V. Jirásek)	45
3.1	Základní vyšetření v gastroenterologii	45
3.1.1	Anamnéza	46
3.1.2	Speciální anamnéza v gastroenterologii	47
3.1.3	Fyzikální vyšetření	48
3.2	Nejdůležitější vyšetřovací metody v gastroenterologii ...	50
3.2.1	Biochemické vyšetření	50
3.2.2	Ultrasonografie, vyšetření ultrazvukem	50
3.2.3	Endoskopie	51
3.2.4	Operativní (terapeutická) endoskopie	54
3.2.5	Zobrazovací vyšetřovací metody	56
3.2.6	Vyšetření stolice	57
3.2.7	Speciální vyšetřovací metody	57
4	Příprava na endoskopická vyšetření (I. Pěchoučková)	61
4.1	Psychologická příprava	61
4.2	Farmakologická příprava	63
4.3	Kontrola laboratorních výsledků	64
4.4	Endoskopický sálek	64
4.5	Příprava před vyšetřením	65
4.6	Žilní přístup	65
4.7	Příprava na urgentní výkony	65

5	Onemocnění jícnu (<i>K. Lukáš</i>)	67
5.1	Refluxní choroba jícnu	67
5.2	Hiátová hernie	70
5.3	Achalázie	70
5.4	Poruchy motility jícnu	71
5.5	Infekční ezofagitidy	71
5.6	Nekrotizující ezofagitida	72
5.7	Léky způsobená ezofagitida	72
5.8	Záněty chemické – korozivní ezofagitidy	72
5.9	Sklerodermie	73
5.10	Jícnové prstence a membrány	73
5.11	„Steak house“ syndrom	73
5.12	Traumatické poškození a dekubitální vředy v jícnu	73
5.13	Cizí tělesa	73
5.14	Divertikly jícnu	74
6	Nemoci žaludku a dvanáctníku (<i>T. Švestka, T. Krechler</i>)	75
6.1	Gastritidy	75
6.2	Vředová choroba žaludku a duodena	76
6.3	Zollingerův-Ellisonův syndrom	78
6.4	Bezoár	79
7	Nemoci tenkého střeva (<i>M. Dvořák</i>)	81
7.1	Malabsorpční syndrom	81
7.1.1	Primární malabsorpční syndrom	84
7.1.1.1	Celiakální sprue (celiakie, glutenová enteropatie)	84
7.1.1.2	Tropická sprue	86
7.1.1.3	Selektivní malabsorpce	86
7.1.2	Sekundární malabsorpční syndrom	87
7.1.2.1	Syndrom krátkého střeva	87
7.1.2.2	Syndrom slepé kličky	88
7.1.2.3	Postižení tenkého střeva při systémovém onemocnění	88

7.1.2.4	Postradiační enteritida	89
7.2	Divertikly tenkého střeva	89
7.2.1	Divertikly peripapilární	89
7.2.2	Meckelův divertikl	90
7.2.3	Mnohočetné získané divertikly	90
7.3	Exsudativní gastroenteropatie	90
7.4	Vaskulární poruchy tenkého střeva	90
7.4.1	Akutní ischemie, infarzace střeva	91
7.4.2	Chronická ischemie, břišní angina	91
8	Nemoci tlustého střeva a konečníku (K. Lukáš)	93
8.1	Záněty tlustého střeva	93
8.1.1	Kolitidy infekční	93
8.1.2	Kolitida postantibiotická	93
8.2	Kolitidy z příčin exogenních	94
8.3	Kolitidy z příčin endogenních (při „interních“ onemocněních)	94
8.4	Kolitidy z příčin „mechanických“	95
8.5	Kolitidy nejasné etiologie	95
8.5.1	Idiopatické střevní záněty	95
8.5.2	Mikroskopické kolitidy	98
8.5.3	Diverzní kolitida	98
8.6	Divertikulární choroba	98
8.7	Hemoroidy	98
8.8	Řitní trhlina	99
8.9	Prolaps anu a rekta	99
8.10	Proktalgie	99
8.11	Melanosis coli	100
8.12	Syndrom střevní pseudoobstrukce	100
8.13	Pruritus anální	100
8.14	Průjem	100
8.15	Cestovní průjem (průjem cestovatelů)	101
8.16	Falešný (předstíraný) průjem	102

8.17	Zácpa (obstipace)	102
8.18	Enteroragie	104
9	Funkční poruchy gastrointestinálního traktu (V. Jirásek) . . .	105
9.1	Definice	105
9.2	Výskyt	106
9.3	Etiopatogeneze	106
9.4	Klinický obraz a klasifikace funkčních poruch	107
9.5	Diagnóza	112
9.6	Diferenciální diagnóza	114
9.7	Léčba	115
9.8	Prognóza	117
10	Nemoci slinivky břišní (T. Krechler, T. Švestka)	119
10.1	Akutní zánět slinivky břišní (akutní pankreatitida)	119
10.1.1	Definice	119
10.1.2	Výskyt	119
10.1.3	Etiopatogeneze	120
10.1.4	Klinický obraz	121
10.1.5	Diagnóza	122
10.1.6	Diferenciální diagnóza	123
10.1.7	Léčba	123
10.1.8	Prognóza	124
10.2	Chronický zánět slinivky břišní (chronická pankreatitida)	124
10.2.1	Definice	124
10.2.2	Výskyt	125
10.2.3	Etiopatogeneze	125
10.2.4	Klinický obraz	126
10.2.5	Diagnóza	126
10.2.6	Diferenciální diagnóza	127
10.2.7	Léčba	127
10.2.8	Prognóza	127

11	Onemocnění jater (<i>R. Brůha, J. Petrtýl</i>).....	129
11.1	Funkce a anatomie jater	129
11.2	Vyšetřovací postupy a metody	132
11.3	Akutní jaterní selhání	133
11.4	Chronické jaterní choroby	134
11.4.1	Poškození jater alkoholem.....	134
11.4.2	Autoimunní hepatitida.....	135
11.4.3	Primární biliární cirhóza	135
11.4.4	Primární sklerózující cholangitida	136
11.5	Jaterní cirhóza.....	136
12	Metabolická onemocnění jater (<i>M. Kaláb</i>).....	141
12.1	Steatóza jater	141
12.2	Porfýrie	142
12.2.1	Chronická jaterní porfýrie	142
12.2.2	Akutní porfýrie	143
12.3	Wilsonova choroba	145
12.4	Hemochromatóza	146
12.5	Sekundární hemochromatóza (hemosideróza).....	147
12.6	Cysty jater.....	148
13	Onemocnění žlučníku a žlučových cest (<i>Z. Mareček</i>)	149
13.1	Anatomie a fyziologie žlučníku a žlučových cest	149
13.2	Diagnostika onemocnění žlučníku a žlučových cest	151
13.3	Nejčastější choroby žlučníku a žlučových cest	151
13.3.1	Cholelitiáza (žlučové konkrementy)	151
13.3.2	Akutní kalkulózní cholecystitida.....	155
13.3.3	Chronická kalkulózní cholecystitida.....	157
13.3.4	Akalkulózní cholecystitida	158
13.3.5	Choledocholitiáza	158
13.3.6	Akutní cholangitida (cholangoitida)	160
13.3.7	Chronická cholangitida	160
13.3.8	Stenóza Vaterovy papily	161
13.3.9	Postcholecystektomický syndrom.....	161

13.3.10	Biliární dyskineze	161
13.3.11	Některé vzácnější afekce	162
13.3.11.1	Primární sklerotizující cholangitida	162
13.3.11.2	Hemobilie	162
13.3.11.3	Biliární ileus	162
13.3.11.4	Biliární peritonitida	163
14	Virové hepatitidy (<i>P. Urbánek</i>)	165
14.1	Hepatitida A	166
14.1.1	Epidemiologie	166
14.2	Hepatitida B	168
14.2.1	Epidemiologie	168
14.3	Hepatitida C	173
14.4	Méně významné virové hepatitidy	176
14.4.1	Hepatitida D	176
14.4.2	Hepatitida E	176
14.4.3	Hepatitida F	176
14.4.4	Hepatitida G	176
15	Nádory trávicího traktu (<i>E. Dražná, T. Krechler, T. Švestka, M. Kaláb, Z. Mareček</i>)	177
15.1	Výskyt (<i>E. Dražná</i>)	177
15.2	Etiopatogeneze (<i>E. Dražná</i>)	177
15.3	Primární a sekundární prevence zhoubných nádorů (<i>E. Dražná</i>)	178
15.4	Karcinom jícnu a kardie (<i>E. Dražná</i>)	178
15.5	Ostatní zhoubné nádory jícnu (<i>E. Dražná</i>)	181
15.6	Benigní nádory jícnu (<i>E. Dražná</i>)	181
15.7	Karcinom žaludku (<i>E. Dražná, T. Švestka, T. Krechler</i>) ..	181
15.8	Jiné zhoubné nádory žaludku (<i>E. Dražná, T. Švestka, T. Krechler</i>)	183
15.9	Benigní nádory žaludku (neinvazivní neoplazie) (<i>E. Dražná, T. Švestka, T. Krechler</i>)	184
15.10	Nádory tenkého střeva (<i>E. Dražná</i>)	184

15.11	Nádory slinivky břišní (<i>T. Krechler, T. Švestka</i>)	187
15.12	Nádory jater (<i>M. Kaláb</i>)	188
15.12.1	Primární nádory jater	189
15.12.2	Sekundární (metastatické) nádory	189
15.12.3	Nezhoubné (benigní) nádory jater	189
15.13	Nádory žlučníku a žlučových cest (<i>Z. Mareček</i>)	190
15.13.1	Karcinom žlučníku	191
15.13.2	Nádory žlučových cest	191
15.13.3	Karcinom Vaterovy papily	192
16	Kolorektální karcinom (<i>M. Bortlík</i>)	195
16.1	Definice	195
16.2	Výskyt	195
16.3	Etiologie	195
16.3.1	Faktory zevní	196
16.3.2	Faktory vnitřní	197
16.4	Předpokládaná patogeneze	198
16.5	Klinický obraz	199
16.6	Diferenciální diagnostika	200
16.7	Diagnostika	200
16.8	Chemoprevence	201
16.9	Léčba	201
16.10	Prognóza	202
17	Intenzivní péče v gastroenterologii (<i>A. Žák</i>)	203
17.1	Definice a vymezení pojmu intenzivní péče v gastroenterologii	203
17.2	Klinicky významné jednotky indikovaných k přijetí na JIP	204
17.2.1	Akutní gastrointestinální krvácení	204
17.2.2	Akutní nekróza pankreatu (akutní pankreatitida)	214
17.2.3	Toxické megakolon, fulminantní a pseudomembranózní kolitida	218

17.2.4	Syndrom akutní střevní pseudoobstrukce (Ogilvieho syndrom)	221
17.2.5	Akutní akalkulózní cholecystitida (nekrotizující cholecystitida)	222
17.2.6	Akutní cholangioitida	223
17.2.7	Akutní selhání jater	223
17.2.8	Hepatorenální syndrom	226
18	Komplikace endoskopických výkonů (J. Petrtyl, R. Brůha)	229
18.1	Úvod	229
18.2	Komplikace endoskopických výkonů	229
18.2.1	Obecné komplikace endoskopických výkonů	229
18.2.2	Specifické komplikace endoskopických výkonů	230
18.3	Prevence komplikací	234
19	Malnutrice a nutriční podpora v gastroenterologii (A. Žák)	235
19.1	Definice malnutrice	235
19.2	Prevalence a klinický význam malnutrice	235
19.3	Patogeneze malnutrice	235
19.4	Klinický obraz malnutrice	237
19.5	Posouzení stavu výživy	237
19.6	Screening malnutrice	239
19.7	Nutriční podpora	242
20	Dietologie u nemocí trávicího traktu (J. Šatrová)	243
20.1	Speciální šetřící diety	245
20.1.1	Dieta č. O–S – čajová	245
20.1.2	Dieta č. 1–S – tekutá výživná	245
20.1.3	Dieta č. 4–S – s přísným omezením tuků	246
20.1.4	Dieta č. 9–S – diabetická šetřící	246
20.2	Základní šetřící diety	247
20.2.1	Dieta č. 2 – šetřící	247
20.2.2	Dieta č. 1 – kašovitá šetřící	247
20.2.3	Dieta č. 4 – s omezením tuků	247

20.2.4	Dieta č. 5 – bezezbytková	248
20.3	Standardizované dietní postupy, rozepsané a diagnostické diety	248
20.3.1	Dietní postup č. S/P – při pankreatitidě.	248
20.3.2	Dietní postup při jaterní insuficienci	250
20.3.3	S/Blk – dietní opatření při intoleranci laktózy	251
20.3.4	S/Blp – dietní opatření při intoleranci lepku	252
20.3.5	Výživová doporučení u onkologického onemocnění	253
20.3.6	Dieta S/OK	254
20.4	Strava s podílem vlákniny	254
21	Péče o stomie (P. Soukupová)	257
21.1	Technika konstrukce stomií	258
21.2	Péče o stomiku	260
21.3	Stomické pomůcky a jejich výběr	264
21.4	Základní pracovní postup při ošetřování stomie	266
21.5	Stomické komplikace	267
22	Historie endoskopie (K. Lukáš)	269
22.1	Počátky	269
22.2	Období rigidní	269
22.3	Období semiflexibilní	269
22.4	Gastrokamera	270
22.5	Skleněná vlákna a fibroskop	271
22.6	Videoendoskopie	271
22.7	Vyšetřování dolní části trávicího traktu	271
22.8	Další metody a terapeutická endoskopie	272
22.9	Kapslová endoskopie	274
22.10	Endoskopie v Čechách a na Moravě	274
	Základní použitá literatura	276
	Rejstřík.	277